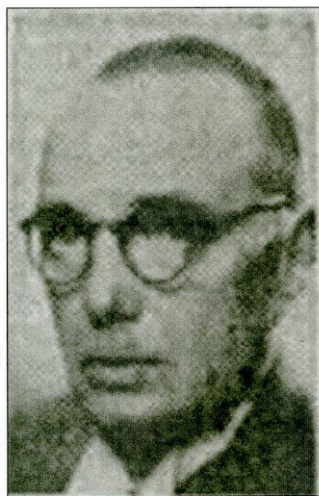

Doktor Söderberg och hans älskade Rosenön

Doktor Söderberg har ägt och varit Vd för Fritzes hovbokhandel och även suttit med i Nobelpriskommittén för litteratur. Vid Kreugerkraschen 1932 förlorade han hela sin förmögenhet, men lyckades rädda sitt älskade Rosenön.

Gunnar Söderberg köpte Rosenön 1916 av överjägmästare Tiegerhielm, som i sin tur köpt ön av dödsboet efter Anders Petter och Sofia Berg. Året efter köper Gunnar Söderberg en fastighet på andra sidan bron och erbjöds även att köpa mark vid Svinudden, men tackade nej vilket han senare ångrade.

Rosenön har haft många namn från mitten av 1600-talet. Engeholm, Krogholmen, Fiskarholmen och Rosenön som den nu kallas. Namnet Rosenön förekommer redan 1914 i en ångbåtstabell för ångaren Dalarö II och fanns således innan Gunnar Söderberg köpte ön och anlade rosenrabatter.

Gunnar Söderberg.

Söderberg, född i Stockholm, studerade några år i Uppsala och därpå i Leipzig där han sedan disputerade för filosofie doktorsgrad på en avhandling "Die Handelsbeziehungen zwischen Schweden und Deutschland". Återkommen till Sverige var han en tid verksam vid en bank och fortsatte därpå med språk- och litteraturstudier i England och Frankrike. 1916 efter faderns död blev Gunnar ägare och Vd för Fritzes konst- och hovbokhandel i Stockholm.

År 1930 skrev Gunnar över Rosenön på hustrun Karin genom äktenskapsförord. Att Gunnar skulle ha köpt Rosenön som morgongåva till Karin låter romantiskt, men är en skröna. Gunnar Söderberg titulerades doktor och hans fru Karin titulerades doktorinna.

Doktorsfamiljen lät bygga den pampiga herrgårdsliknande huvudbyggnaden med sin vackra enkla, stilrena fasad med skiffertak och koppardetaljer i takkuporna. Byggnaden hade en innergård med två flyglar, en för gäster och en för anställda. Huvud-

byggnaden innehöll tre praktrum: matsalen, salongen och biblioteket med ca 4000 band av skön- och facklitteratur. Sovrummen var belägna på övervåningen med fantastisk utsikt över skärgården. Huvudbyggnaden uppfördes i slutet av 1920-talet och stod klar 1930. För att underlätta transporter av byggmaterial så anlades en smalspårig räls på vilka tippvagnar spelades upp från bryggan mot Munken till arbetsplatsen. Räls och vagnar fanns kvar på 1950-talet. Under första tiden på Rosenön bodde familjen i ett vackert hus med kakelugnar vid södra stranden som de låtit uppföra efter köpet av fastigheten 1916. Här bodde Gunnar och Karin fram till 1930 då huvudbyggnaden stod klar. Efter flytten hyrdes huset ut till vänner och bekanta. Huset revs 1959 av LKAB.

Gunnar och Karin hade ett barn, dottern Ulla som utbildade sig till skulptör. Några av hennes skulpturer fanns uppställda på Rosenön. En skulptur av en kvinna stod på badklippan mot Hemviken och en annan på innergården mellan flyglarna. Även i salongen fanns en skulptur. Det fanns alltid ett sovrums iordningsställt för dottern på övervåningen, men hon besökte sällan Rosenön.

Tennisbanan på Rosenön anlades av Gunnar och Karin. De var duktiga tennisspelare och spelade mycket mot varandra och med gäster. Varje vår var tennisbanan färdig för spel. Gunnar var lång och smal och påminde om Gustav V när han spelade tennis på äldre dar. En promenadstig på 800 m anlades också runt ön. I ett garage på fastlandet ungefär vid silversmed Horst Hilds ateljé hade de sin bil, en Bentley, parkerad. Bilen kördes bara av Karin, som använde den när hon åkte in till Stockholm för att handla. Karin hade en 1:a på Valhallavägen som hon bodde i när hon stannade kvar i stan. En gång i månaden när Gunnar fick pension ringde han Sven Gustafsson som hade sin taxirörelse på Odinsvägen 8 på Dalarö och beställde en taxi för att åka till bolaget och köpa en flaska konjak.

Ansökan om att bygga en gångbro av trä mellan fastlandet och Rosenön inlämnades 1939 av familjen Söderberg, men bron byggdes först 1947. Brobygget var ett beredskapsarbete med bidrag och lån från Staten. Gångbron låg ungefär där nuvarande bilbron går. Rosenön var således en ö utan landförbindelse fram till 1947.

Huvudbyggnaden sedd från södra sidan.

Kreugerkraschen 1932 drabbade Gunnar Söderberg mycket hårt. Han förlorade hela sin förmögenhet, fastigheten på Strandvägen, segelyachten m.m. men kunde rädda sitt älskade Rosenön. Före Kreugerkraschen hade doktorsfamiljen ett stort umgänge med många kändisar från den tiden som gäster på Rosenön. Bland intressanta gäster som vistats på ön kan nämnas Herrman Göring som besökte Rosenön flera gånger. Herrman Göring var gift med Karin Söderbergs skolkamrat.

Vd-befattningen på Fritzes innehade han till 1937 då han på grund av sviterna efter en olycka i Paris måste dra sig tillbaka. Han halkade på Place de la Concorde och ramlade baklänges och slog i bakhuvudet. Därefter avråddes han också från att köra bil. År 1937 bosatte sig Gunnar och Karin året runt på Rosenön. Gunnar ville inte bo kvar i Stockholm efter olyckan i Paris.

På 1930-talet hade familjen mycket tjänstefolk, en gårdskarll som även var chaufför, en trädgårdsmästare, en köksa och ett hembiträde. I mitten på 1950-talet var det bara doktorn och doktorinnan som bodde i stora huset.

Man hade en trädgård för självhushåll där man odlade de vanligaste grönsakerna och jordgubbar. Där fanns också ett potatisland, bärbuskar och fruktträd. Doktorn ägnade mycket tid åt trädgårdsskötsel och slog själv alla gräsytor med lie. Man hade också höns, men hönsen drabbades av fågelinfluensa 1955 och fick avlivas.

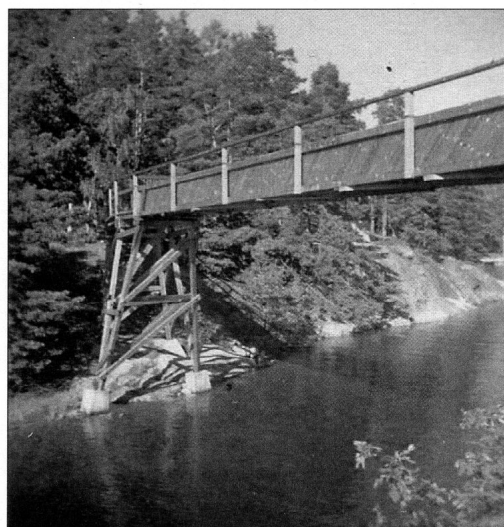
Doktorn lade ofta ut nät och fick goda fångster av abborre och gädda och även en och annan piggvar. På vintern var det ofta doktorinnan som gav sig ut på isen och lade ut gäddsaxar.

Byggnaden hade ett centralvärmesystem med tre kokseldade pannor. På 1950-talet var bara en panna i drift så det var kallt inomhus. Salongen hölls varm med hjälp av en kakelugn. Kokssäckarna fick transporteras med cykel eller skottkärra över träbron till pannrummet.

Trots att Gunnar och Karin enbart levde på Gunnars

pension, var mathållningen viktig. Till frukost drack Karin te och Gunnar choklad till hembakade skorpor. Till lunch serverades alltid en tvårätters måltid och till middag alltid en god trerätters måltid. Till måltidsdricka serverades pilsner eller hembryggt vin.

Man åt oftast egenfångad fisk som tillagades med hjälp av doktorinnans goda fiskrecept. Kött förekom ytterst sällan. Mycket lingon och svamp plockades och åts. Man hade stora torrförråd och en kista med pilsner. Ett kylskåp fanns men ingen frys.

Den första bron var klar 1947.

Doktorinnan storhandlade i en affär vid Karlaplan. Varorna lastades ur vid garaget och transporterades sedan på skottkärra över gångbron till Rosenön. Kompletteringshandling gjordes hos Nils Janssons livs, Smådalarö. Det var hushållerskan som fick cykla dit och handla, men doktorinnan tyckte att Nils Jansson hade för höga priser.

På familjen Söderbergs tid fanns ingen sophämtning på Rosenön. Soporna eldades och de som inte gick att elda sänktes på djupt vatten mot Jungfrufjärden.

En mycket nära vän till Gunnar var kommandörkapten Stellan Elliot som besökte Gunnar nästan varje

helg och alltid hade en bäddad säng stående. Stellan Elliot var medlem i Simborgarkommittén och propagerade livligt för simborgarmärket. Enligt en notis i DN den 21 juli 1945 så korades 26 stycken simborgare på Rosenön.

Bland ortsbefolkningen umgicks familjen Söderberg mest med familjen Ernst Olsson, som arrenderade bondgården nedanför kvarnen.

Familjen Söderberg fick uppleva en filminspelning när regissören Ingmar Bergman spelade in delar av filmen "Sommarlek" på Rosenön 1950. Ingemar Bergman hade som ung, sommartid, bott på Petters-

vik och upptäckte då den vackra ön.

1957 var familjen Söderberg tvungen av ålders- och ekonomiska skäl att sälja Rosenön till gruvbolaget LKAB. Köpebrevet är undertecknat 1958.

En kort tid efter försäljningen dog Gunnar Söderberg 76 år gammal. Han kunde sina sista månader unna sig att bo på Grand Hotell i Stockholm, men saknade sitt älskade Rosenön.

Källa: Heidi Bergström. Familjen Söderbergs sista hushållerska på Rosenön.

Klas Rosberg och Anders Bengtsson har bearbetat texten.